



บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การจัดการความรู้

คู่มือ

การดำเนินคดีอาญาฟอกเงิน

คณะอนุทำงานด้านการจัดการความรู้

องค์ความรู้ที่ ๑

กรมสอบสวนคดีพิเศษ

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑

ลิขสิทธิ์ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ



บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ตามคำสั่งที่ ๖๕๑/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุทำงานด้านการจัดการความรู้กรมสอบสวนคดีพิเศษ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๑ เพื่อดำเนินงานด้านการจัดการความรู้ รวม ๓ เรื่อง เพื่อให้การพัฒนาความรู้ของกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ตามเจตนารมณ์ของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๓๖ ที่กำหนดให้ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วนราชการ เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่างๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วและเหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์และปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการในสังกัดให้เป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและมีการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการของกรมสอบสวนคดีพิเศษให้สอดคล้องกับการบริหารราชการให้เกิดผลสัมฤทธิ์

ในส่วนคณะอนุทำงานด้านการจัดการความรู้กรมสอบสวนคดีพิเศษ องค์ความรู้ที่ ๑ เรื่อง เทคนิคการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานสำหรับความผิดเฉพาะด้านการดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน ได้ดำเนินการจัดการความรู้โดยมีวิธีการศึกษา คือ

๑. ศึกษาหลักการสาระสำคัญของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษจำเป็นต้องรู้ในการดำเนินคดีความผิดฐานฟอกเงิน

๒. ศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขในการดำเนินคดีความผิดฐานฟอกเงิน รวมทั้งศึกษาแนวทางการพัฒนาหรือปรับปรุงแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินคดี ในลักษณะเทคนิคการสอบสวนความผิดตามกฎหมายฟอกเงิน

เพื่อให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษใช้เป็นแนวทางในการดำเนินคดีความผิดฐานฟอกเงิน โดยศึกษาจากเอกสาร ด้วยการค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลทางด้านเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยการค้นคว้าจากหนังสือ บทความ วารสาร จุลสาร เอกสารเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ตต่างๆ

๓. ศึกษาตัวบทกฎหมาย ประกาศ ระเบียบ คำสั่ง แนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้อง

๔. ศึกษาข้อมูลจากกองคดีต่างๆในกรมสอบสวนคดีพิเศษ ที่ได้ตอบแบบสอบถามและให้ข้อคิดเห็น

๕. ศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้อำนวยการกองคดีในกรมสอบสวนคดีพิเศษ

๖. ศึกษาจากการจัดให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการดำเนินคดีในความผิดฐานฟอกเงินกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง

หลังจากนั้นจึงได้นำผลการศึกษามาทำการวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขในการดำเนินคดีความผิดฐานฟอกเงินรวมทั้งเทคนิคในการรวบรวมพยานหลักฐานในคดีความผิดฐานฟอกเงินดังกล่าว

จากการวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาอุปสรรคในการดำเนินคดีความผิดฐานฟอกเงิน พบว่าสภาพปัญหาอุปสรรคเกิดจากการที่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษไม่เข้าใจถึงมาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินซึ่งมีทั้งมาตรการทางแพ่งกับมาตรการทางอาญา ความแตกต่างและความซ้ำซ้อนในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดระหว่างมาตรการทางแพ่งกับมาตรการทางอาญา ซึ่งมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการซ้ำซ้อนกันและไม่ชัดเจน การไม่ทราบขั้นตอนการดำเนินงานของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน การประสานความร่วมมือในการดำเนินคดีหรือการรายงานคดีอาญาความผิดมูลฐาน หรือคดีฟอกเงินไปยังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และเนื่องจากคดีความผิดฐานฟอกเงินมีลักษณะแตกต่างจากคดีพิเศษอื่น ทำให้เกิดปัญหาความไม่เข้าใจหรือไม่ชัดเจนในการรวบรวมพยานหลักฐาน ไม่ว่าจะเป็นกรณี



ผู้ร้องทุกข์ กล่าวโทษในคดี การตรวจสอบและวิเคราะห์สายทางการเงิน การยึดหรืออายัดทรัพย์สินประเภทต่างๆ ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ประเด็นที่สำคัญในการบันทึกปากคำผู้กล่าวหา ผู้ต้องหา และพยานที่เกี่ยวข้อง

ซึ่งจากการศึกษา วิเคราะห์ ได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินคดีความผิดฐานฟอกเงิน ดังนี้

๑. เนื่องจากคดีความผิดอาญาฐานฟอกเงิน จะเกี่ยวข้องโดยตรงกับคดีอาญาความผิดมูลฐานและการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตราทางแพ่ง พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรการทางแพ่ง ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อจะได้ทราบถึงขั้นตอนการดำเนินคดีทางแพ่งเพื่อยึดหรืออายัดทรัพย์สิน ไม่ว่าเรื่องการวิเคราะห์ธุรกรรม การสืบสวนทางการเงิน การเสนอเรื่องต่อคณะกรรมการธุรกรรมเพื่อยึดหรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราว การส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณายื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน รวมถึงการนำพยาน หลักฐานในการดำเนินมาตรการทางแพ่งมาใช้ในคดีความผิดอาญามูลฐานและความผิดฐานฟอกเงิน โดยอาจขอคัดสำเนาคำพิพากษา คำเบิกความพยาน ในการดำเนินมาตรการทางแพ่ง รวมทั้งการสอบปากคำเจ้าหน้าที่วิเคราะห์จากกองคดีเจ้าหน้าที่วิเคราะห์ธุรกรรมทางการเงิน ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ไว้ในสำนวนการสอบสวน

๒. นอกจากจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรการทางแพ่ง ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแล้ว พนักงานสอบสวนคดีพิเศษยังต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรการทางอาญา ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งเป็นมาตรการซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่โดยตรง โดยเฉพาะเรื่ององค์ประกอบความผิดในแต่ละความผิดมูลฐาน ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ซึ่งในส่วนของทรัพย์สินดังกล่าวอาจจะเกี่ยวข้องทั้งใน

มาตรการทางแพ่งกับมาตรการทางอาญา ดังนั้นการมีความรู้ความเข้าใจทั้งมาตรการทางแพ่งและมาตรการทางอาญา ย่อมจะทำให้ผู้ปฏิบัติไม่เกิดความสับสน สามารถดำเนินการได้ด้วยความมั่นใจ อันจะเป็นผลให้การยึดหรืออายัดทรัพย์สินเป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมายและเกิดประโยชน์สูงสุดกับทางราชการ

๓. พนักงานสอบสวนสอบสวนคดีพิเศษต้องทราบและเข้าใจเรื่องการประสานงาน และเรื่องที่ต้องรายงานต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้แก่

๓.๑ ขั้นตอนและวิธีการในการประสานงานขอความร่วมมือไปยังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อให้ดำเนินมาตรการทางแพ่ง โดยขอให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน

๓.๒ การรายงานเรื่องการร้องทุกข์ หรือดำเนินคดีในความผิดมูลฐานของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่หรือหน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ทำการสอบสวนต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ และข้อตกลงตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ พ.ศ.๒๕๔๔ ฉบับที่ ๑

๓.๓ พนักงานสอบสวนสอบสวนคดีพิเศษต้องทราบและเข้าใจเรื่องที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินคดีความผิดฐานฟอกเงิน ได้แก่

๓.๓.๑ การกล่าวโทษคดีความผิดฐานฟอกเงิน โดยสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตามระเบียบคณะกรรมการธุรกรรมว่าด้วยการรับเรื่อง การตรวจสอบการพิจารณาดำเนินการ และการควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒



๓.๓.๒ อำนาจจับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินตามหมายจับ และบันทึกถ้อยคำผู้ถูกจับ โดยเลขอาชญากรรมการป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน รองเลขอาชญากรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ตามมาตรา ๓๘/๑ แห่งพระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒

๓.๓.๓ เนื่องจากคดีความผิดฐานฟอกเงินมีลักษณะต่างจากคดีพิเศษทั่วไป ในการดำเนินคดีจึงมีเทคนิคในการดำเนินคดีและรวบรวมพยานหลักฐาน ดังนี้

๓.๓.๓.๑ ในการดำเนินคดีอาญาความผิดมูลฐาน หากในการสอบสวนพบว่ามีการกระทำความผิดอาญาฟอกเงิน ให้ดำเนินคดีความผิดอาญา ฟอกเงินด้วย โดยควรดำเนินคดีควบคู่กันไปทั้งคดีอาญาความผิดมูลฐาน คดีความผิด อาญาฟอกเงิน และคดีฟอกเงินทางแพ่ง เนื่องจากสามารถนำพยานหลักฐานในคดี โดยเฉพาะข้อมูลธุรกรรมทางการเงินและทรัพย์สินมาใช้สนับสนุนกันได้ ทำให้มีความ ต่อเนื่องในข้อมูลคดี และทำให้ผู้ต้องหาหรือผู้เกี่ยวข้องไม่ต้องมาให้ปากคำ หรือ สืบพยานต่อศาลหลายครั้ง ในการสอบสวนคดีอาญาความผิดมูลฐานและคดีความผิด ฐานฟอกเงินที่มีการดำเนินคดีควบคู่กันอาจดำเนินคดีเป็นคดีเดียวกัน หรือแยกเป็น ๒ ส่วน แต่ทั้ง ๒ ส่วนต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับการได้มา การโอน การรับโอน ทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดและเส้นทางการเงิน ในลักษณะ Timeline ตั้งแต่ ช่วงก่อนเกิดเหตุ ระหว่างเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ ทรัพย์สินและเงินจะเป็นสิ่งบ่ง ชี้ให้เห็นมูลเหตุชักจูงใจในการกระทำความผิด

๓.๓.๓.๒ เนื่องจากคดีอาญาฟอกเงิน กระบวนการดำเนินคดีใน ชั้นศาลเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และไม่มี เรื่องบทสันนิษฐานที่ผลกระทการพิสูจน์ ต่างกับคดีฟอกเงินทางแพ่ง กระบวนการ ดำเนินคดีในชั้นศาลเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ ทางแพ่ง รวมทั้งมีเรื่องบทสันนิษฐานที่ผลกระทการพิสูจน์ ในการดำเนินคดีความผิด ฐานฟอกเงินในชั้นศาล โจทก์ต้องพิสูจน์ความผิดของจำเลยจนปราศจากข้อสงสัย ดังนั้น ในการสอบสวนความผิดฐานฟอกเงิน จึงต้องรวบรวมพยานหลักฐานให้ได้มาก

ที่สุดเหมือนเช่นคดีอาญาอื่น จะรวบรวมพยานหลักฐานในลักษณะคดีฟอกเงินทาง
แฝงไม่ได้

๓.๓.๓.๓ ในการดำเนินการกับทรัพย์สินในคดีความผิดฐานฟอกเงิน
ต้องสอบสวนให้ได้ความว่า คดีอาญาความผิดอาญามูลฐานคืออะไร ถ้าเป็นความผิดที่
มีวัตถุพยานชัดเจน เช่น คดียาเสพติด คดีค้ายาเสพติด หรือคดีทรัพย์สินทางวัฒนธรรมชาติ เป็นต้น
คดีเหล่านี้ถ้าเป็นทรัพย์สินที่ได้มา ได้ใช้ในการกระทำความผิด ก็ให้ดำเนินการยึดหรือ
อายัดทรัพย์สินในคดีความผิดอาญามูลฐาน โดยไม่ต้องยึดหรืออายัดในความผิดฐาน
ฟอกเงิน แต่หากทรัพย์สินที่มีการแปรสภาพแล้ว เช่น นำเงินที่ได้จากการกระทำความ
ผิดมูลฐานไปซื้อที่ดินในระหว่างนั้น เมื่อมีการดำเนินคดีความผิดฐานฟอกเงินซึ่ง
เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาความผิดมูลฐาน ก็สามารถยึดเป็นของกลางในคดีฟอกเงินได้
เนื่องจากที่ดินเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เป็นต้น

๓.๓.๓.๔ การดำเนินการรับเรื่องเพื่อการตรวจสอบข้อเท็จจริง
การสืบสวน หรือการรับเป็นคดีพิเศษ จนถึงการสรุปสำนวนการสอบสวนและมีความเห็น
ทางคดี ในคดีความผิดฐานฟอกเงิน ให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ
อาญา พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ และระเบียบกรมสอบสวนคดี
พิเศษว่าด้วยการบริหารคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๖๐

๓.๓.๓.๕ ในการสอบสวนผู้กล่าวหา ผู้ต้องหา พยาน ต้องให้ได้ความ
ในประเด็นสำคัญในความผิดฐานฟอกเงิน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ

๓.๓.๓.๖ ในคดีความผิดฐานฟอกเงิน การตรวจสอบธุรกรรมและ
สายทางการเงินเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญในการชี้ให้เห็นถึงการกระทำความผิด ดังนั้น
จึงต้องทราบว่าการตรวจสอบธุรกรรมและสายทางการเงินจะต้องทำอย่างไร โดยการตรวจสอบ
ธุรกรรมและสายทางการเงิน ควรทำเป็นผัง Flowchart หรือ ผัง Timeline ที่ชัดเจนและ
เข้าใจง่าย ซึ่งสามารถใช้ในการนำเสนอพยานในชั้นศาล นอกจากนี้ในการตรวจสอบสายทาง
เงิน จะต้องทำการตรวจไปจนสุดสายว่า มีโอนต่อไปที่ไหนบ้าง อย่างไร ผู้รับโอนเงินคน
สุดท้ายคือใคร และในสำนวนการสอบสวน ควรมีผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิเคราะห์



การตรวจสอบเส้นทางการเงิน ที่สามารถอธิบายถึงเส้นทางการเงินจากรายงานการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๓.๓.๗ ในคดีความผิดฐานฟอกเงินที่มีความซับซ้อน หรือเป็นคดีที่มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม ควรเสนอขอแต่งตั้งที่ปรึกษาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมบูรณาการ เช่น สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และกรมสรรพากร เป็นต้น ซึ่งเป็นอีกเครื่องมือหนึ่งในการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินคดีได้

